

Obsah

Obsah	1
1. Stručná charakteristika akciové společnosti	2
1.1. Výhody akciové společnosti	2
1.2. Nevýhody akciové společnosti	3
2. Bankrot a podmínky vyhlášení	3
3. Platební neschopnost a její rozdělení	3
4. Způsoby řešení platební neschopnosti	4
5. Řešení krizových situací v podnikání	5
6. Zrušení a zánik společnosti	6
7. Vliv likvidace na daně	7
Seznam použité literatury	9

1. Stručná charakteristika akciové společnosti

Akciová společnost spolehn se společností s ručením omezeným patří do skupiny kapitálových obchodních společností, které povinně vytvářejí základní kapitál.

Obchodní jméno společnosti musí obsahovat označení "akciová společnost" nebo zkratku "akc. spol." nebo zkratku "a.s.". Základní kapitál akciové společnosti je rozvržen na určitý počet akcií o dané jmenovité hodnotě. Stanovy musí určit jmenovitou hodnotu všech druhů akcií, které mají být vydány tak, že součet jmenovitých hodnot těchto akcií bude odpovídat výši základního jmění, přičemž celková hodnota základního jmění musí být minimálně 2 000 000 Kč.

Společnost může být založena několika zakladateli, kteří uzavírají zakladatelskou smlouvu nebo jedním zakladatelem, jímž musí být právnická osoba podepisující zakladatelskou listinu.

Společnost nesmí sama, ani prostřednictvím jiné osoby upisovat vlastní akcie avšak může nabývat jí vydané zápisné listy nebo akcie, pokud to zákon dovoluje¹. Akciová společnost odpovídá za své závazky celým svým majetkem, akcionáři za závazky společnosti neručí (zpravidla ručení se odlišuje od společností osobních).

Novela částečně upravila ustanovení týkající se vytváření a používání rezervního fondu. Společnost je povinna vytvořit rezervní fond z čistého zisku vykázaného v každé účetní závěrce za rok, v němž poprvé čistý zisk vytvoří, a to ve výši nejméně 20 % z čistého zisku, avšak ne více než 10 % z hodnoty základního kapitálu. Tento fond se rovněž doplňuje o částku určenou stanovami, nejméně však 5 % z čistého zisku, až do dosažení výše rezervního fondu určené ve stanovách, nejméně však do výše 20 % základního kapitálu. To neplatí, jestliže rezervní fond již vytvořila společnost nad emisní kurs akcií. Takto vytvořený rezervní fond do výše 20 % základního kapitálu lze použít pouze k úhradě ztráty, zrušení a likvidace akciové společnosti.

1.1. Výhody akciové společnosti

Akciová společnost je formou „prestižního“ podnikání. Obchoduje-li například podnikatel se živnostníky, se společnostmi s ručením omezeným nebo veřejnými obchodními společnostmi či komanditními společnostmi případně i s družstvy, nikdy nemá takovou jistotu jako v případě obchodního kontaktu s akciovou společností. Akciová společnost totiž ručí celým svým majetkem a stojí za ní velké množství finančního kapitálu, obzvláště pokud jsou akcie společnosti obchodovány na trhu s cennými papíry (na trhu CP si může ověřit hodnotu akcií společnosti a z její výše vyvodit závěry – případně hospodařící společnosti většinou mají docela nízké kurzy, tudíž se

¹ Zákon č. 513/ 1991 Sb. „Obchodní zákoník“, §161a

obchodování s takovou společností může vyhnout). Vůbec v akciové společnosti lze hledat většinou silného obchodního partnera. Má celkem propracovaný systém kontroly podnikání, vždy i jednotliví akcionáři mohou ovlivnit činnost firmy, pokud hlasují na valné hromadě. V případě že by akciová společnost ukončila činnost, mají její vlastníelé nárok na podíl na likvidačním zůstatku, což je sice dobré, ale v dnešní době by toto pravidlo bylo k užítku pouze při standardním (dobrovolném) ukončení činnosti. Jestliže je totiž v dnešní době rozhodnuto o likvidaci akciové společnosti, většinou už nemá určený likvidátor moc práce (z majetku takové společnosti nezbude prakticky nic) a vlastníelé mohou očekávat pouze částečnou úhradu svých pohledávek, někdy vůbec nic.

1.2. Nevýhody akciové společnosti

Podstatnou nevýhodu je složitější způsob řízení a kontroly. Je sice pravda, že tento způsob je snad již osvědčený i z cizích zemí. Snad největší problém akciové společnosti je bezesporu ve složitém způsobu zakládání a ve s ním spojeném upisování akcií (jestliže nemá zakladatel dostatek finanční prostředků na pokrytí základního jmění z vlastních zdrojů). K přilákání upisovatelů je totiž zcela nepochybně nutné KNOW-HOW.

2. Bankrot a podmínky vyhlášení

Bankrot je vyhlášen pokud je dlužník v úpadku tj. není schopen po delší dobu plnit své závazky, nebo je předsužen². Návrh na vyhlášení konkurzu lze vyhlásit na návrh vlastníele pokud prokáže pohledávku vůči dlužníkovi a uvede okolnosti nasvědčující o jeho platební neschopnosti. Dostačující podmínkou je okolnost zastavení plateb vlastníelům³. Konkurzní řízení je vyhlášeno pokud dlužník vlastní majetek alespoň k úhradě nákladů řízení⁴. Podle navrhovatelů přijatý zákon dává možnost řešit insolventci podniků a uvolnit finanční prostředky k investování do modernizace ekonomiky. Zákon má i řadu odůvodňujících na možnost kolapsu celých odvětví, spekulativního prodeje majetku pod tržní hodnotu⁵.

3. Platební neschopnost a její rozdělení

Platební neschopnost rozlišíme – podle časového hlediska na krátkodobou, střednědobou a dlouhodobou; dále podle původu vzniku na primární a sekundární.

Primární vzniká v důsledku špatného hospodaření podniku a z toho plynoucí insolventnosti i malou adaptabilitou na nové podmínky. V dnešní

² Zákon č. 122 ze dne 25.4.1993 „O konkurzu a vyrovnání“ §1 odd. 1,2

³ Zákon č. 122 ze dne 25.4.1993 „O konkurzu a vyrovnání“ §4 odd. 2

⁴ Zákon č. 122 ze dne 25.4.1993 „O konkurzu a vyrovnání“ §5

⁵ Zákon č. 122 ze dne 25.4.1993 „O konkurzu a vyrovnání“ §27 odd. 2

dobu představuje 80 – 100 mld. Kč. Každá podnik se dostala do primární platební neschopnosti vlivem minulé hospodářské politiky upřednostňující těžký průmysl. Sekundární platební neschopnost se v České republice pohybuje kolem 140 – 190 mld. Kč. Je výsledkem neprůhledných odběratelsko – dodavatelských vztahů. Podniky jsou insolventní v důsledku neproplacení služeb a dodávek jiným organizacím.

Na vzniku platební neschopnosti se velkou měrou podepsala i minulé úvěrová politika státní banky poskytující úvěry podnikatelským subjektům doma i v zahraničí aniž se zajímala o jejich platěbné krytí. Výsledkem jsou téměř nedobytné pohledávky v Jugoslávii a dalších zemích bývalého Sovětského svazu. Většinou jde o pohledávky velkých podniků vyvážejících velké investiční celky na základě mezistátních dohod.

4. Způsoby řešení platební neschopnosti

Způsob řešení platební neschopnosti je několik. Obecně lze rozdělit do tří skupin: a) přímým financováním podniků; b) státní garance, c) podnikové aktivity podniků jako vydávání obligací, zápočty, swapové operace atd.

Po přímém financování podniků volají především někteří levicoví ekonomové. Ve svých důsledcích to vede k nekontrolovatelné emisi peněžní hotovosti a tím k hyperinflaci.

Státní garance a záruky požadují velké podniky těžkého průmyslu, doly, zemědělský sektor. Stát garantuje splatnost dluhu dlužníka před bankou, přebírá rizika na sebe a nese odpovědnost před věřitelem tj. před bankou. Stát může financovat podniky z přebytků, nebo emisí státních obligací s různou nominální hodnotou a dlouhou dobou splatnosti. Tento zdánlivě přijatelný postup není bezproblémový. V prvním případě je třeba zvážit, zda přebytek nelze lépe využít k investicím do ekonomiky. V druhém může dojít ke vzniku státního dluhu s přemístěním úspor do státních obligací a tím ke snížení rozsahu držby disponibilního soukromého kapitálu potřebného k investování do ekonomiky.

Tím by některé podniky mající určitou perspektivu mohly překlenout odbytové problémy a, jak zdůrazňují někteří ekonomové a odbory, přinést v budoucnosti nemalý zisk. Je třeba zvážit, které výroby jsou pro naši ekonomiku výhodné a co má smysl podporovat, aby se nekonzervoval daný stav.

Další možností jsou odpisy dluhů k tíži státního rozpočtu a vykupování pohledávek státem prostřednictvím Konsolidační banky. I v tomto případě jsou problémy podobné. Navíc neumožňují zatížit státní rozpočet a vedou ke vzniku státního dluhu. Je třeba obezřetně zvážit každý jednotlivý případ. Důraz při řešení platební neschopnosti se klade na podnikovou sféru.

Jednou z možností je i vzájemný zápočet pohledávek. Jedná se o technický způsob vyrovnání závazků bezhotovostně za úplatu. Zvláště při řešení druhotné platební neschopnosti přináší určité výhody. Při zpětném pohledu do roku 1993, kdy se tato možnost ve větší míře začala používat, je evidentní, že vzájemné zápočty nesehrály takovou roli jaká se předpokládala. Jak poukázal ing. M. Plasil, nejsou vzájemné zápočty výhodné, neboť narušují důvěru mezi podniky, vnášejí chaos do platebního cyklu. Nejdůležitější je pravidelnost vyrovnávání pohledávek i za podmínky, že klient platí později. Do úvahy je třeba vzít inflaci znehodnocující kapitál vůčiitel.

Výhodnější se jeví swapové operace, zejména výměna dluhu za vlastnické akcie. Splácení úvěru snižuje podnikové disponibilní finance potřebné k úhradě jiných závazků. Emisí podnikových akcií a jejich odprodejem vůčiitelům se uvolní finanční prostředky a podnik se zbaví ohrožení bankrotu. Méně se využívá factoring ke krytí rizika insolvence a zajišťující inkaso pohledávek při jistících podmínkách. Dochází k rozvoji směnových operací s následným odprodejem smenek bankám. Pokud ani jedna z uvedených operací nepomůže pak je třeba vyhlásit konkurzní řízení.

5. Řešení krizových situací v podnikání

Současná ekonomicky tíživá situace dopadá na všechny sféry života společnosti, ale nejvážněji ohrožuje právní podnikatelskou sféru. Mnoho podnikatelů se dostává do značných až existenčních problémů, kdy nejsou schopni dostát svým závazkům vůči druhým subjektům, ať už z důvodu prvotní nebo druhotné platební neschopnosti. V takovéto situaci podnikatel přemýšlí, co si má s firmou ve finanční tísní počít, jakým způsobem se má vypořádat se svými vůčiiteli a zda vůbec má v činnosti společnosti pokračovat.

Jedním z nejspokladnějších řešení je obrátit se se svými problémy na společnost, specializovanou na oblast krizových stavů v podnikání. Jde totiž o velmi komplikovanou problematiku, k jejímuž řešení je třeba spolupráce více specializovaných odborníků, zejména právníků, ekonomů, daňových poradců, likvidátorů, managerů atd. Tyto společnosti zpracovávají problematiku komplexně a ve vzájemné provázanosti mezi jednotlivými specializovanými obory.

Odborníci se nejprve podrobně seznámí s konkrétní situací ve firmě a podle výsledků řešení navrhnou nejprůtější řešení dané situace. Mohou vypracovat odbornou metodiku, jak pokračovat v další činnosti; navrhnou řešení odkoupení společnosti s cílem jejího znovuoživení, pokud je to možné a účelné; v ostatních případech řídí likvidace či konkurz.

V této souvislosti je třeba upozornit na to, že dlužník má podle zákona o konkurzu a vyrovnání ve znění novely, pokud se nachází v úpadku, právo předsdlení své společnosti, to znamená buďto likvidací nebo konkurzem. Tuto povinnost mají i osoby, které jsou oprávněny podat jménem dlužníka návrh na zahájení soudního řízení.

6. Zrušení a zánik společnosti

Společnost zaniká ke dni výmazu o obchodního rejstříku. Zániku společnosti předchází její zrušení s likvidací (například při dlouhodobé platební neschopnosti... Vstup do likvidace se zapisuje do Obchodního rejstříku, je jmenován likvidátor⁶. Po uspokojení všech věřitelů se zůstatek rozdělí mezi akcionáře dle poměru jmenovitých hodnot jejich akcií); nebo bez likvidace (dobrovolně - a to při přeměně v jinou formu společnosti, družstva nebo rozdělení či fúzi), předchází-li její jmění na právního nástupce.

Vstoupí-li podnik do likvidace musí se zapsat do Obchodního rejstříku a obchodní jméno společnosti musí obsahovat doložku v likvidaci.

Společnost se zrušuje:

- a) uplynutím doby, na kterou byla založena,
- b) dosažením účelu, pro který byla založena,
- c) dnem uvedeným v rozhodnutí společníků nebo orgánu společnosti o zrušení společnosti, jinak dnem, kdy toto rozhodnutí bylo přijato, dochází-li ke zrušení společnosti s likvidací,
- d) dnem uvedeným v rozhodnutí soudu o zrušení společnosti, jinak dnem, kdy toto rozhodnutí nabude právní moci,
- e) dnem uvedeným v rozhodnutí společníků nebo orgánu společnosti, pokud dochází k zániku společnosti v důsledku fúze, převodu jmění na společníka nebo v důsledku rozdělení, jinak dnem, kdy bylo toto rozhodnutí přijato,
- f) zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení nebo zrušením konkursu z důvodu, že majetek úpadce nepostačuje k úhradě nákladů konkursu, nebo
- g) zamítnutím návrhu na prohlášení konkursu pro nedostatek majetku.

O zrušení společnosti rozhoduje valná hromada, která také jmenuje likvidátora, nestanoví-li zákon jinak. Nevyplyvá-li ze stanov něco jiného, mohou akcionáři⁷ požádat s uvedením důvodů soud, aby odvolal likvidátora jmenovaného valnou hromadou a nahradil ho jinou osobou. Likvidátor, který nebyl jmenován soudem, může být valnou hromadou odvolán a nahrazen jiným likvidátorem.

Likvidační zůstatek se dělí mezi akcionáře v poměru jmenovitých hodnot jejich akcií, jestliže likvidační zůstatek nestačí k úhradě jmenovité hodnoty akcií, dělí se likvidační zůstatek na část připadající majitelům prioritních akcií a ostatních akcií v rozsahu určeném stanovami. Dělí se mezi akcionáře v poměru odpovídajícím splacené jmenovité hodnotě jejich akcií.

⁶ je fyzická osoba, která sestavuje účetní závěrkou ke dni, kdy vstupuje podnik do likvidace a musí obeznámit veškeré obchodní partnery, že společnost vstupuje do likvidace.

⁷ Zákon č. 513/91 Sb. „Obchodní zákoník“ §181 odd. 1

Nárok na vyplacení podílu na likvidačním zůstatku vzniká akcionářům vrácením listinných akcií společnosti předložených na výzvu likvidátora. Vracené akcie likvidátor zničí. Pokud akcionář listinné akcie na výzvu likvidátora nevrátí, postupuje likvidátor přiměřeně podle ustanovení § 214 Obchodního zákoníku.

Pokud společnost vydala zaknihované akcie, vzniká nárok na vyplacení podílu na likvidačním zůstatku ke dni, kdy na základě příkazu likvidátora byly zrušeny akcie společnosti v evidenci zaknihovaných cenných papírů.

Společnost zaniká výmazem z Obchodního rejstříku, který provede rejstříkový soud jen bude-li prokázáno, že byly všechny akcie společnosti zničeny, prohlášeny za neplatné nebo zrušeny.

7. Vliv likvidace na daně

Nucené vyrovnání znamená, že dlužník navrhne věřiteli, že se s ním vyrovná a uvede i způsob vyrovnání.

Vyhlášení konkurzu = jedná se o soudní řízení, kdy soud vydá rozhodnutí o tom, že majitelé takového společnosti nemají právo manipulovat s majetkem. Takovýto majetek se nazývá konkurzní podstata, která slouží k uspokojení pohledávek.

Nemá-li společnost peníze ani za zaplacení konkurzu, tak se tento konkurz nevyhlašuje. Věřitelé se uspokojují až nakonec. Nejprve se uspokojují potřeby státu, jako jsou daně, ostatní závazky vůči státním institucím atd. Věřitelé tudíž nemají jistotu, jestli na něco zůstane. Jako jeden z dalších vlivů na daňovou soustavu státu, má likvidace akciové společnosti v tom, že propustí své zaměstnance, kteří se přihlásí na pracovní úřad, který jim posléze vyplácí podporu v nezaměstnanosti a tím se tak opět zvýší výdaje státu. Dále se i příjmy do státního rozpočtu sníží o veškeré daně, které akciová společnost odváděla.

U poplatníků, u nichž dochází ke zrušení s likvidací, je základem daně v průběhu likvidace i po jejím ukončení hospodářský výsledek nebo rozdíl mezi příjmy a výdaji z likvidace obchodního jmění poplatníka, upravený podle § 23 až 33⁸. Součástí tohoto hospodářského výsledku je i odpis opravné položky k úplatně nabytému majetku. Aktivní opravná položka k úplatně nabytému majetku se odepisuje při zahájení likvidace a pasivní položka při ukončení likvidace. Při ukončení likvidace se hospodářský výsledek, z něhož se vychází pro zjištění základu daně za zdaňovací období (část zdaňovacího období), upraví o zůstatky vytvořených rezerv a opravných položek, výnosů příjmových období, výdajů příjmových období, příjmů příjmových období a nákladů příjmových období. Součástí tohoto hospodářského výsledku není odpis opravné položky k majetku nabytému vkladem společníka nebo členem družstva.

⁸ Zákon č. 586/92 Sb. „O daních z příjmu“ §23 a §33

Hospodářský výsledek nebo rozdíl mezi příjmy a výdaji, z něhož se vychází pro zjištění základu daně za zdaňovací období (část zdaňovacího období) předcházející dni ukončení podnikatelské nebo jiné samostatné výdělečné činnosti, pronájmu nebo zahájení likvidace, se upraví u právnických osob účtující v soustavě podvojného účetnictví o zůstatky vytvořených rezerv a opravných položek, výnosů přířích období, výdajů přířích období, příjmů přířích období a nákladů přířích období, které nebudou prokazatelně zúčtovány v období likvidace⁹.

Odpis pouze ve výši jedné poloviny ročního odpisu vypočteného podle § 31 a 32 lze uplatnit z hmotného majetku evidovaného v majetku poplatníka na počátku příslušného zdaňovacího období, dojde-li v průběhu zdaňovacího období k ukončení podnikatelské nebo jiné samostatné výdělečné činnosti nebo k ukončení pronájmu, zrušení bez likvidace, zániku bez likvidace, zrušení s likvidací nebo prohlášení konkursu z majetku evidovaného ke dni ukončení podnikatelské nebo jiné samostatné výdělečné činnosti, ke dni ukončení pronájmu, ke dni zrušení bez likvidace předcházejícímu rozhodný den fúze, převodu jmění na společníka nebo rozdělení společnosti nebo družstva, a v ostatních případech zrušení bez likvidace ke dni předcházejícímu den zániku, ke dni předcházejícímu první den hospodářského roku nebo kalendářního roku příř změn účetního období, ke dni předcházejícímu den vstupu do likvidace nebo ke dni předcházejícímu den účinnosti prohlášení konkursu.¹⁰

Při uplatnění odpisu na jednotlivé samostatné movité věci zařazené do souboru movitých věcí se samostatným technicko-ekonomickým určením se splnění podmínek podle tohoto odstavce posuzuje odděleně za každou samostatnou movitou věc. Nárok na odpis nezaniká, dojde-li ke zrušení nebo zániku bez likvidace obchodní společnosti nebo družstva.¹¹

⁹ Zákon č. 586/92 Sb. „O daních z příjmu“ §23 odst. 8

¹⁰ Zákon č. 586/92 Sb. „O daních z příjmu“ §26 odst. 7

¹¹ Zákon č. 586/92 Sb. „O daních z příjmu“ §34

Seznam použité literatury

- *Zákon č. 513 „Obchodní zákoník“*, Ostrava – Hrabůvka: Sagit, 2002.
- *Zákon č. 122 „O konkurzu a vyrovnaní“*.
- *Zákon č. 586/92 Sb „O daních z příjmu“*.
- Internet